

EKOSYSTEMTJÄNSTER - EN GRUND FÖR EKONOMISK HÅLLBARHET

2013-12-17

Av: Ekologigruppen

Många undrar varför grönområden ska ta plats i städer där markkonkurrensen är betydande och bostadbristen är ett ständigt överhängande problem. Men en hållbar stad är en tät stad där grönområden och alla de ekosystemtjänster som de tillhandahåller tillåts ta plats. Med god planering av våra grönområden får vi synergieffekter på sociala och ekonomiska hållbarhetsfaktorer som ren luft, klimatreglering som motverkar stadens värmeöeffekter, minskad risk för översvämning och inte minst en rad hälsofaktorer. Förutom uppenbara hälsoeffekter som kommer av utomhusvistelse och motion har forskningsstudier visat på tydliga kopplingar mellan tillgången till grönytor och förmågan att hantera stress och oro, barns kognitiva utveckling, minskad kriminalitet, behovet av medicinering av äldre, snabbare tillfrisknande hos sjuka osv.

Barns kognitiva utveckling har en tydlig koppling med tillgång till grönområden vilket är ett starkt argument för att gröna miljöer behövs vid bostadsområden, dagis och skolor.

Kortsiktig tillväxt på bekostnad av långsiktig hållbarhet

Som biolog som arbetar med stadsplanering och miljökonsekvensbeskrivningar får jag många gånger ta rollen som den jobbiga miljökämpen för att hävda grönstrukturens ekologiska, sociala och ekonomiska värden. I planeringssammanhang hamnar de gröna frågorna vanligen i skymundan för kortsiktig ekonomisk tillväxt och ofta finns ett glapp mellan visioner om den sammanhållna och mångfunktionella staden och vilka beslut som i slutändan tas. En av anledningarna till detta är troligen skillnader i olika aktörers synsätt. Planeringen av våra städer styrs ofta utifrån en världsbild som ser de ekonomiska, sociala och ekologiska dimensionerna som jämbördiga, men oberoende av varandra. Här kan tillväxt öka, på bekostnad av ekologiska och sociala aspekter, utan att det upplevs hota den ekonomiska hållbarheten. Med en sådan världsbild kan grönytor och naturvård hållas utanför staden.

För en långsiktig hållbar planering av våra städer behöver vi istället övergå till att se den ekologiska hållbarheten som grund för de andra. Här finns en möjlighet att genomskåda kortsiktig tillväxt som påverkar vår miljö negativt som ett hot mot långsiktig social och ekonomisk hållbarhet. Ekosystemen och de tjänster vi får från dem måste betraktas som en naturlig del av vårt välbefinnande, istället för något som är separerat från det.

För en hållbar utveckling behöver vi röra oss från synsättet att social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet är jämbördiga men oberoende av varandra (A) till synsättet att den ekologiska hållbarheten är en grund för social och ekonomisk hållbarhet (B). Figuren är tagen från rapporten Synliggöra värdet av ekosystemtjänster (Statens Offentliga Utredningar, 2013:68).

Kartlägg och förvalta ekosystemtjänster

Frågan om ekosystemtjänster behöver komma in tidigt i planeringen av våra städer. Nuförtiden nämns ekosystemtjänster ofta i planbeskrivningar, men bara i ett lokalt perspektiv, exempelvis genom lokalt omhändertagande av dagvatten eller

att träd ska finnas längs gatorna för luftrening och skugga. Frågan är om det räcker för en långsiktigt hållbar planering av våra städer. Sällan görs analyser av vilka ekosystemtjänster som området idag genererar för sin omgivning och vilka konsekvenser den planerade utvecklingen får för dessa.

För att på ett hållbart sätt kunna förvalta grönområden, och de ekosystemtjänster de ger oss, bör dessa kartläggas i ett mer övergripande perspektiv – gärna på kommunal och mellankommunal nivå. Genom sådana kartläggningar kan ekosystemtjänstperspektivet vägas in redan i val av plats för en stadsutveckling och även vara vägledande för utveckling av lokala ekosystemtjänster. Kartläggningar av ekosystemtjänster kan också medföra en ökad förståelse bland stadsplanerare och göra det lättare att långsiktigt väga och hantera olika intressen i utvecklingen av den hållbara staden.

Markkonkurrensen för det stadnära jordbruket är stort. Samtidigt finns här många viktiga ekosystemtjänster, som exempelvis lokal matproduktion och pollinering som måste beaktas i ett framtidsperspektiv